

MUNI
SPORT

3. Vznik a vývoj pedagogiky sportu

Počátky „sportovní edukace“

- pohybové aktivity (PA) – vždy součástí edukace = **základní edukační prostředek** (vztah k práci a boji, ...)
- **první „sportovní pedagogové“** (= ten zkušenější)
- **vznik sportu** – sportovní edukace = tradiční oblast každé kultury = vyšší stadium rozvoje civilizace
- **antický svět** – systematická gymnastická výchova – propojení se školou, „mimoškolní aktivity“, vojenská výchova
- **antické olympijské hry** – trenérství + lékařství
- **středověk** – rytířské hry + další „sporty“ = i pro „**volný čas**“
- **učitelé** tance, šermu, jezdeckví, ...

Počátky „sportovně-pedagogické teorie“

Platon (427–347 př. Kr.)

- význam tělesných cvičení
- vztah k branné výchově
- rozvoj i dívek
- medicína = léčba + **gymnastiky = rozvoj zdraví**

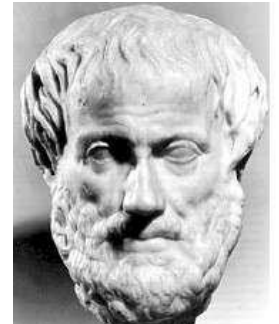
Aristoteles (384–322 př. Kr.)

- význam tělesných cvičení
- tělesná cvičení mají předcházet intelektuálnímu rozvoji

Středověk – pokles významu TV – redukce péče o tělo

Renesanční myšlení

- např. **François Rabelais** (1494–1553)
- nový přístup k životu – **sport = prostředek edukace**

MUNI
SPORT

Počátky „sportovně-pedagogické teorie“

Jan Amos Komenský (1592–1670)

- TV = součást komplexní edukace
- přínos k rozvoji školní TV
- **TV do všech stupňů** vzdělávací soustavy

John Locke (1632–1704)

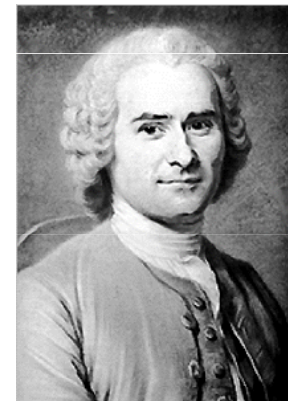
- **TV = prioritní význam**
- TV + mravní + rozumová výchova = tři základní oblasti edukace
- pojetí TV = podpora zdraví a rozvoj zdatnosti
- = **předpoklad úspěšného života**

Počátky „sportovně-pedagogické teorie“

Jean Jacques Rousseau (1712–1778)

- význam **TV v přirozeném prostředí**
- v souladu s **individuálními potřebami**
- radostná atmosféra
- **svobodná nabídka** pohybových aktivit
- **zaměření na dítě** (sportovce, klienta, studenta, ...)
- zrod **novodobých** (nejen) **TV koncepcí**

Johann Christoph GuthsMuths (1759–1839)

- klasik **školní tělesné výchovy**
- zavádění školní TV
- u nás – nejprve živelně, později povinně (1869)

MUNI
SPORT

Rozvoj sportovní edukace

1. Novodobá národní hnutí 19. století – tělovýchova a sport = profilové aktivity:

– německé **turnerství** – zakladatel

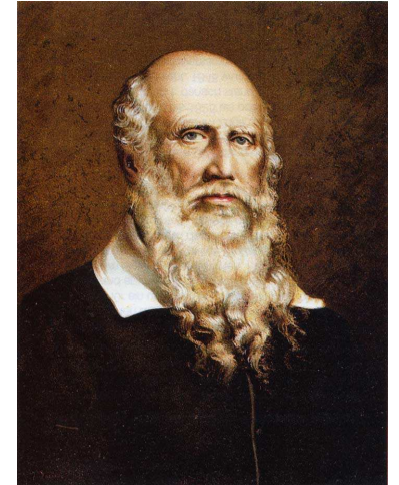
Friedrich Ludwig Jahn (1778– 1852)

– **sokolské hnutí (Tyrš, Fügner)** – kulturní +
edukační – důraz na prvky filozofické, morální i estetické

2. Novodobý sport = rozvoj zdraví, fyzické zdatnosti, sociálních kompetencí + morální a estetická kultivace

– **klubový sport** (Anglie – od 2. poloviny 18. století)

– **„školní“ sport** (Anglie, USA – od 2. poloviny 19. století)

Miroslav Tyrš (1832–1884)

- nejvýraznější postava českého kulturního života druhé poloviny 19. století
- profesor dějin umění na univerzitě v Praze
- **teoretik a organizátor tělesné výchovy**
- **1862** inicioval založení první české celonárodní masové **tělovýchovné organizace Sokol**
- vytvořil českou **tělovýchovnou soustavu**
- koncipoval české **tělovýchovné názvosloví**
- nadčasový a globální význam = požadavek **začlenění tělesné výchovy do celkového rozvoje člověka i celé společnosti**

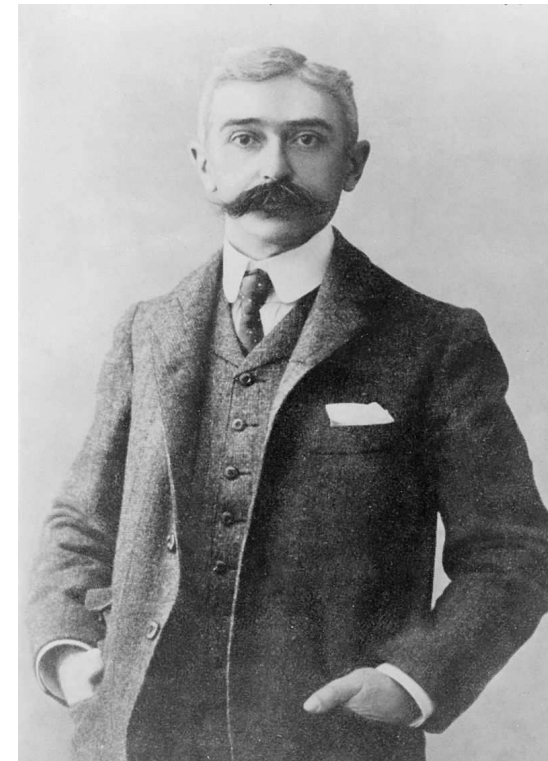
Rozvoj sportovní-pedagogické teorie

Impulzy anglické koncepce sportu (19./20. st.):

- **gentlemanský** → **amatérský sport** →
- **rytířsky pěstovaný sport** = mír a solidarita
- moderně chápaný sport =
prostředek **olympijské výchovy**

Pierre de Coubertin (1863–1937)

- **olympismus + olympijská výchova**
místo turnerské a gymnastické TV
- tvůrce olympijské pedagogiky (Olympic Pedagogy)
- pedagogické a psychologické **vzdělání trenérů**
- navazuje současná **olympijská pedagogika**

MUNI
SPORT

Rozvoj sportovně-pedagogické teorie

Podněty **reformní pedagogiky**:

- globální hnutí přelomu 19. a 20. st. – 20. a 30. léta 20. st.
- důraz na **přirozenost dítěte a jeho svobodu**
- **posílení výchov** – pracovní, estetická, **TV**
- důraz na **zdravotní aspekty TV**
- **východisko** současné **humanistické sportovní edukace**
- např. **školní farma** Eduarda Štorcha na Libenském ostrově v Praze (20. léta 20. st.)
- aktuální i pro dnešek – viz **alternativní školy**

Zneužití sportu v totalitních systémech

Sportovní edukace v totalitních systémech:

- = extrémně pravicové nebo levicové
- důraz na ideologické + branné cíle
- sport = sportovní úspěchy (za každou cenu)
viz film *Fair Play* (2014)
- **sport = propaganda**
- sport a TV ve fašistickém Německu:
  - zneužití TV u organizace Hitlerjugend
  - OH Berlin 1936
  - Leni Riefenstahlová – dokument OH – Olympia
  - podrobněji viz film *Race* (2016) – Jesse Owens

Současný rozvoj sportovní edukace

Pozitiva = sport ve škole, ve volném čase, pro seniory, ...

Přetrvávající problémy:

- souvisí s profesionalizací sportu
- s ekonomickou lukrativností sportu (viz diskuse VŠ USA)
- marný boj s dopingem
- rozvoj násilí (na stadionech, mezi sportovci, ...)
- morální selhání některých sportovců i funkcionářů
- problémy ve vztahu soutěžního sportu a edukace

Klíčové = hnutí za fair play + zachování základních

hodnot sportu = radost, potěšení, rytířskost, zdravá forma rekreace, podpora zdraví, ...

Neexistuje jednoduché řešení – klíčové = edukace

Soudobá pedagogika sportu

- ve světě rozvoj od 60. let 20. století
- **vznik pedagogiky sportu** souvisí s **rozvojem vědy o sportu** (Sport Science, Sportwissenschaft)
- kriticky reflektuje dřívější názory na tělesnou výchovu
- reaguje na dynamický rozvoj soutěžního i rekreačního sportu po 2. světové válce
- **analyzuje edukační význam sportu** v současné společnosti
- u nás především rozvoj didaktiky TV a v rámci teorie tréninku
- rozvoj **pedagogické kinantropologie** (profesoři Dobrý, Rychtecký, Fröml, ...)
- rozvoj **pedagogiky sportu** (prof. Svoboda, doc. Jansa, ...)